

Kodeks nediskriminatornega vedenja – gradivo za izvajalce

Diskriminacija

»Kakšni žalostni časi, ko je lažje razbiti atom kakor predsodek.« A. Einstein

»Civilizacijo lahko presojamo po tem, kakšen je njen odnos do manjšin.« Mahatma Gandhi

Diskriminacija je ravnanje, ki ogroža, omejuje ali onemogoča prizadevanje, uresničevanje ali uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Diskriminacija se pojavi, kadar so posamezniki ali skupine ljudi obravnavane manj ugodno kot druge osebe v primerljivem položaju samo zato, ker pripadajo ali pa se zdi, da pripadajo določeni skupini ali kategoriji ljudi.

Čeprav ne obstaja enotna definicija termina diskriminacija, je pojem vsebovan v vseh najpomembnejših pravnih dokumentih o človekovih pravicah. Splošna deklaracija človekovih pravic v 2. členu opredeljuje prepoved diskriminacije: »Vsakdo je upravičen do uživanja vseh pravic in svoboščin, ki so razglašene s to Deklaracijo, ne glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršnokoli drugo okoliščino.« Poenostavljeno lahko rečemo, da pravice iz Deklaracije pripadajo vsem, ne glede na razlike med nami.

Oblike diskriminacije

Ksenofobija: Sovraštvo do tujcev, je občutek oz. dojemanje, ki izhaja iz družbeno ustvarjenih podob in idej. Etnične manjšine, migranti in begunci pogosto doživljajo diskriminacijo na podlagi socialnih, kulturnih ali verskih razlik. Neučinkovite politike integracije, vzpon skrajno desnih političnih strank in uporaba ksenofobičnega političnega diskurza pogosto vodijo v stigmatizacijo teh ljudi, ki jih ostali dojemajo kot krivce za družbene probleme.

Rasizem: Zavedno ali nezavedno prepričanje o prirojeni večvrednosti ene rase nad drugo.

Homofobija: Opor ali sovraštvo do homoseksualno usmerjenih ljudi in njihovega življenjskega sloga.

Antisemitizem: Sovraštvo do Judov kot verske ali manjšinske skupine, ki ga pogosto spremlja socialna, ekonomska ali politična diskriminacija.

Islamofobija: Strah pred islamom, muslimani in vsem, kar je povezano z njimi.

Druge oblike diskriminacije: na podlagi spola, na podlagi političnega prepričanja, pozitivni ukrepi naslavljanja marginalizacije skupin ...

Več o diskriminaciji lahko preberete na spletni strani sola.amnesty.si.

Stereotipi in predsodki

Diskriminacija je pogosto posledica stereotipov ali predsodkov, ki jih imajo ljudje. Stereotip je posplošeno prepričanje o določeni skupini, pogosto so prisotni v šalah (npr. šale o blondinkah, policistih, Gorenjcih ...) in v medijski reprezentaciji (filmi, risanke, oglasi, informativne oddaje ...). S stereotipi (ne)zavedno operiramo v vsakdanjem življenju in si na podlagi stereotipov ustvarjamo mnenje o ljudeh in skupinah, pomembno je, da se stereotipov zavedamo in jih rušimo.

Predsodek je prepričanje, običajno negativno, ki ga imamo o drugem posamezniku ali skupini ljudi, ne da bi jih resnično poznali. Predsodki in stereotipi lahko vodijo v diskriminacijo, preprečuje enakopravno uživanje pravic,

jim prepreči, da bi postali aktivni državljani, jih omeji pri razvijanju njihovih sposobnosti, v mnogi situacijah jim omeji dostop do dela, zdravstvenih storitev, izobraževanja ali nastanitve.

Kodeks nediskriminatornega vedenja

Kodeks = zakonik, zbirka zakonov; družbeno priznan in uveljavljen sistem načel, predpisov. Je sredstvo zagotavljanja etičnega ravnanja, ki ga sprejme določena skupina ljudi (npr. etični kodeks zdravnikov, novinarjev, zaposlenih v podjetju, ravnateljev ...). Vendar samo sprejetje ni dovolj, potrebno je njegovo uresničevanje v praksi. Vsi, ki jih kodeks zadeva, morajo biti z njim seznanjeni, ga razumeti in ga sprejeti ter se začeti odločati in obnašati v skladu s kodeksom.

Nestrpnost in diskriminacija sta pogosta pojava med mladimi, ki pogosto ne vedo, kako ravnati v primeru, da so žrtve ali priče takšnih dejanj. Z delavnico želimo mlade spodbuditi k strpnosti, vendar ne s postavljanjem določenih pravil, temveč z možnostjo, da sami oblikujejo svoj kodeks, po katerem se bodo ravnali.

Vsakdo ima pravico obiskovati šolo, se udeleževati katerekoli aktivnosti in biti prisoten pri pouku, ne da bi ga pri tem oviralo obnašanje drugih oseb ali skupin. Čeprav smo si med sabo različni, pa imamo vsi enake pravice in smo enakopravni. Vsi si želimo, da bi bili spoštovani taki, kot smo, hkrati pa moramo tudi sami spoštovati soljudi.

Nespoštovanje pravic drugih pomeni nestrpnost, ki lahko vodi v diskriminacijo. Nestrpno obnašanje je vse, kar je storjeno z namenom nekoga podcenjevati, ga osramotiti, onesrečiti ali ustrahovati.

To pomeni:

- vsakršno fizično, psihično ali verbalno nasilje
- zmerjanje, žaljenje ali izsiljevanje
- grožnje s fizičnim obračunom ali poškodovanjem lastnine
- izobčitev kogarkoli iz aktivnosti ali skupinskega dela
- ignoriranje osebe
- posmehovanje nekomu oz. norčevanje iz njega
- uporaba vulgarnih ali agresivnih kretenj
- rasizem ali seksizem
- spolno nasilje (vsako dejanje, ki posega v intimno področje proti tvoji volji)

Dolžnost vsakogar je preprečevati nestrpno vedenje med vrstniki ter pomagati tistemu, ki pomoč potrebuje.

Žrtve nestrpnega vedenja so običajno osebe, ki se večini zdijo »drugačne«, bodisi zaradi njihovega etničnega ali nacionalnega porekla, barve kože, političnega prepričanja, veroizpovedi, spolne usmerjenosti, zmanjšane telesne ali duševne sposobnosti ali pa zgolj zaradi izgleda. Nestrpno vedenje vodi v diskriminacijo, ki močno vpliva na počutje in delovanje diskriminiranih oseb:

- postanejo previdne, občutljive, mirne, zadržane, podredljive in sramežljive;
- imajo slabo podobo o sebi, so negotove, nesrečne in žalostne;
- počutijo se neumne, ponižane in neprivlačne;
- so osamljene in zavrnjene.

Številne institucije in organizacije imajo svoje kodekse, kot primer vam prilagamo [Kodeks sožitja Srednje šole za strojništvo, mehatroniko in medije](#) iz Celja. Pri pripravi so sodelovali tako dijaki kot tudi učitelji in starši, zato je razdeljen na tri sklope, glede na odnose med skupinami. Svoj kodeks seveda lahko poenostavite in zapišete pravila, ki bodo veljala znotraj vaše skupine.

UVOD

Kodeks sožitja Srednje šole za strojništvo, mahatroniko in medije je rezultat večletnega načrtnega prizadevanja naše šole razviti visoko stopnjo sodelovalne kulture in dobrega počutja tako dijakov kot učiteljev in staršev. Dobri medosebni odnosi so temelj za kakovostno delo. Kakovost pa je odlika naše šole.

Pravila so v kodeksu oblikovana tako, da nam bodo pomagala pri navezovanju in ohranjanju stikov ter nas usmerjala k odgovornosti, medsebojnemu spoštovanju, miroljubnemu sožitju in predanosti dobremu. Kodeks sožitja je razdeljen v tri sklope, ki podrobneje opredeljujejo različne odnose: učitelj – učitelj, učitelj – dijak – učitelj in dijak – dijak. Pri pripravi kodeksa so sodelovali dijaki, starši in učitelji.

Ne nazadnje si želimo, da bi ostala naša šola prostor, kjer se kali in krepi ustvarjalni duh, razvija kritičnost, sprejema drugačnost ...

Za uresničitev tega cilja pa se moramo potruditi vsi, dijaki, starši in učitelji – vsak po svojih najboljših močeh. Zavedati se moramo, da s svojim delom, obnašanjem in ravnanjem sooblikujemo tako svet kot življenje drugih.

I. UČITELJ – UČITELJ

1. Spoštujemo dogovore in pravila.
 - a) Dosledno spremljamo informacije.
 - b) Enkrat dnevno preverimo e-sporočila.
 - c) Smo točni in se držimo dogovorjenih rokov.
2. Sprejemamo odgovornost za svoja dejanja.
3. Gojimo urejene medosebne odnose.
 - a) Prisluhnemo svojim sodelavcem in jih poslušamo.
 - b) Podpiramo prizadevanja in dosežke svojih sodelavcev.
 - c) Ne kritiziramo idej svojih sodelavcev.
 - d) Ne povzročamo preprirov in drugih konfliktov s sodelavci.
 - e) Ne opravljamo z dijaki sodelavcev.
4. Izkazujemo svojo pripadnost šoli.
 - a) Po svojih močeh prispevam k ugledu šole.
 - b) S svojim delom ustvarjamo prijazno okolje zase in za sodelavce.
 - c) S svojimi idejami in z delom se vključujemo v dejavnosti, povezane z delom v šoli in izven nje (maturantski ples, strokovno usposabljanje, strokovne ekskurzije ...).

II. UČITELJ – DIJAK – UČITELJ

1. Pomagamo odkrivati in spoznavati odgovorne odnose do ljudi.
 - a) Skrbimo za spoštljive medosebne odnose.
 - b) Drug do drugega smo strpni in prijazni.
 - c) Zavzemamo se za kulturo dialoga.
 - d) V primeru napake se opravičimo.
 - e) S svojim ravnanjem in govorjenjem smo učitelji zgled dijakom.
 - f) Spoštujemo dogovore.
2. Spoštujemo dijakovo in učiteljevo dostojanstvo.
 - a) Pohvalimo in pograjamo delo dijakov.
 - b) Ne žalimo drug drugega.
 - c) Ne gojimo maščevalnega odnosa.
3. Upošteujemo pravila bontona.
 - a) Pozdravljamo se.
 - b) Uporabljamo vljudnostne besede: prosim, hvala, oprostite ...
 - c) Preden vstopimo v prostor, potrkamo.
 - d) Ob prihodu učitelja v razred dijaki vstanejo.
 - e) Dijaki naslavljajo zaposlene na šoli z gospod/gospa, temu sledi priimek oz. gospod profesor/gospa profesorica.

- f) Med poukom dijaki ne žvečijo žvečilnega gumija, se ne prehranjujejo in ne pijejo napitkov.
 - g) Med poukom dijaki ne uporabljajo elektronskih naprav.
 - h) Med odmori dijaki ne posedajo po tleh.
 - i) Odpadke ločeno zbiramo v koših.
4. S svojo dejavnostjo in vedenjem v šoli in izven nje skrbimo za ugled šole.
 - a) Usmerjeni smo k znanju kot eni izmed temeljnih vrednot.
 - b) Prizadevamo si za kakovostno opravljeno delo.

III. DIJAK – DIJAK

1. Spoštujemo sebe in druge.
2. Smo strpni in sprejemamo drugačnost.
3. Ne obsojamo drugih.
4. Prevezemamo odgovornost za svoje ravnanje in vedenje.
5. Gradimo kolegialni odnos do sošolcev in drugih dijakov.
 - a) Med seboj si nesebično pomagamo in sodelujemo.
 - b) Smo poštene in iskrene.
 - c) Ne obrekujemo.
 - d) Širimo dobro voljo.
6. Zavračamo vse oblike besednega in nebesednega nasilja.
7. Nesoglasja rešujemo mirno in v dobro vseh.
8. Upošteujemo pravila bontona.
 - a) Pozdravljamo se.
 - b) Smo vljudni.
 - c) Uporabljamo besede prosim, hvala, oprosti.
 - d) Ne segamo v besedo.

ZLATA PRAVILA

1. Spoštujemo sebe in druge.
2. Smo strpni in sprejemamo drugačnost.
3. Spoštujemo dogovore.
4. Smo poštene in iskrene.
5. Prevezemamo odgovornost za svoje ravnanje in vedenje.
6. Zavračamo vse oblike besednega in nebesednega nasilja.
7. Upošteujemo pravila bontona.
 - Pozdravljamo se.
 - Uporabljamo besede prosim, hvala, oprosti.
8. Prizadevamo si kakovostno opraviti svoje delo.
9. Po svojih močeh prispevam k ugledu šole.
10. Širimo pozitivno energijo.

Iščimo dodatne izzive, ki nas plemenitijo.